

OAS ATT SPANA IN

HÄR RASTAR OTIPPADE GÄSTER

Få fågelskådare spanar i Trädgårdsföreningen. Utöver en magnifik rosenträdgård, orangeri och kaféer finns faktist en hel del fågel. Som stenknäck, forsärla och silltrut. Udda rastare som göktyta och ringtrast kan också dyka upp.

TEXT & BILD: STIG FREDRIKSSON

NATURSTIG1@GMAIL.COM

Parken bär på ett stolt förflutet. Vit stork häckade här 1872

TRÄDGÅRDSFÖRENINGEN, gemenligen kallad Trägårn, mitt i centrala Göteborg betraktas knappast som en fågelokal. Vintern 2016 satt dock kattugglorna i en gammal hästkastanj vid ingången och visade upp sig för en häpen menighet. Då blev detta plötsligt en fågelokal och de flesta som passerade blev genast fågelskådare. Uglorna finns kvar men har valt andra platser att vila dag på. Parken har ett stolt fågelförflutet, vit stork häckade 1872 och det tredje fyndet av stäpphök i Sverige gjordes 1853. Hon sköts, som man gjorde på den tiden.

Trädgårdsföreningen är Göteborgs äldsta park. Staden växte och behovet av en park där borgerskapet kunde flanera och frotera sig med varandra blev allt mer uppenbart. Carl XIV Johan och Kungl. Maj:t gav sitt nådiga bifall 28 september 1842 – parken låg på de gamla fästningsvallarna. Franska ideal styrde trädgårdskonsten, naturen skulle tuktas, med strama linjer och klippa träd. Parken var inte till för alla, borgarna ville vara i fred. En liten inträdesavgift borgade för detta.

PARKEN

Denna park var inte bara till för rekreation. Den blev snart berömd för sina plantskolor, där rosorna lyser starkast. Där syns också det franska stilidealet tydligast. Här finns en inomhusträdgård, ett orangeri, att besöka året om, ett arv från tiden före dagens flyg och far. Den är inrymd i

Palmhuset, ett praktfullt kristallpalats invigt 1878, en mekanolåda av stål och glas.

På 1970-talet ville beslutsfattarna placera Göteborgsoperan i denna lilla park. Det vållade protester, frågan avgjordes 1981. Parken är 8,5 hektar, men känns större än så. Trafiken finns där alltid, även om elbilar och tyst asfalt kommer.

UTFORSKARNA

I början av januari 2019 hade Vardagsaktivisterna i GOF en vandring på plats. Jag insåg då att denna park hade jag hittills i stort sett negligerat. Databasen Artportalen, upplagd av Naturvårdsverket anlätades. Där rapporteras växter och djur, inte minst fåglar. En sökning visade att jag var i gott sällskap; här rör sig få fågelskådare. I medeltal rapporteras runt 50 fågelarter årligen, totalt har 101 arter rapporterats 1958–2018. Detta är ett högst mediokert resultat. Totalt har visserligen hela 216 personer lagt in 8 416 rapporter om fåglar i Trägårn 1959–2019, men bara fem skådare svarar för 91 procent av lokalens rapporter!

Vi tackar alltså Alicia Ayestaran, Bo Brinkhoff, Carl Jyker, Andreas Skyman och Ulf Persson för detta. Utan deras flit hade vi inte vetat mycket om fåglarna i denna park. Och jag beslöt att ge parken en chans, har gått på upptäcktsfärd här under året som varit. Inte kunde den väl jämföras med Slottsskogen ... eller, varför inte?

BASINNEHÅLLET

Fåglar som uppskattar gräsmattor och vad som finns där trivs här. De får stå ut med människor

Prydnadsäpplen lockar blåmesar.

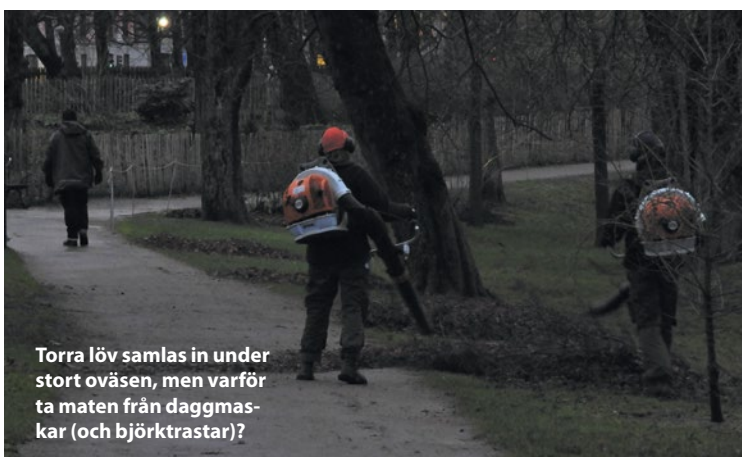
Gräsandshonan litar på att människor i parken är snälla mot andungar.

Kattuggla – allas favorit i februari-mars 2016.

I Trägårn har man alltid det granna Palmhuset i fonden.

Torra löv samlas in under stort oväsen, men varför ta maten från dagmaskar (och björktrastar)?

Gamla och unga ringduvor samsas på bokens golv

Rosorna glöder i sommarskymningen.

Följ fågellivet via Band

På Band finns gruppen Trädgårdsföreningens fåglar. Där kan vi berätta om fåglar vi ser här. Följ mig också på naturstig.blog-spot.com.

på nära håll, men det tycks inte vara något problem. Björktrastar, ringduvor och starar med sinsemellan olika matvanor (dagmask, bokollon och småkryp) samsas på parkens gräsmattor. Matfriare som fiskmåsar och olika trutar samlas runt picknickfolket. Gråsparvar har ett stabilt bestånd i parken, sommartid finns de i buskage nära gårdsserveringen med sina brödsmluror. Pilfinkar är färre men finns. Ibland sker snedsprång; sommaren 2016 sågs en hybrid mellan pilfink och gråsparv vid Rosencaféet. Under vinterhalvåret tillkommer en del pilfinkar, men också blåmesar och talgoxar; fågelmatningen lockar. Och i parkens fågelholkar bor mesar, starar och pilfinkar, noggrant undersökta av Ingvar Nordin. År 2002–2008 ringmärkte han 420 ungar i 94 bon. Annika Nordin har återupptagit ringmärkningen 2019.

JÄMFÖRELSEN

Vad gäller vissa bofasta fåglar kan Trägårn verka vara ett fågelfattigt ställe. Våra vanligaste småfåglar lövsångare och bofink saknas nästan helt som häckfåglar. Det gäller också för koltrast, rödhake,

svarthätta och gärdsmyg. Här är ont om skyddande buskage, sammanhängande skogar och träd med läckra bär. I en del buskage täcker träflis marken, det minskar ogräset men gynnar inte småkryp. Kontrasten mot en annan stadspark, Slottsskogen, är uppenbar. En del av förklaringen ligger förstås i storleken, Slottsskogen är 16 gånger större vilket förstås spelar in.

MÅSARNA

Fiskmåsens invandring till staden är välkänd och inte alltid uppskattad. Måsar är så himla morgonpigga. Häckning konstaterades här först 2010, därefter nästan årligen. Den bor på hustaken och 2010 byggde två par uppe i träd. De parar sig oblygt uppe på taken och tar god tid på sig. De ylar glatt medan de håller på, den som inte vet vad de gör tycker bara att de skrånar. De skulle bara veta. Någon månad senare vankar fiskmåsungar omkring nere i parken och tigger mat.

Silltrut har börjat söka sig in i staden på senare tid. En dag när gräset nyligen hade blivit klippt gick plötsligt flera silltrutar och havstrut på den

nyklippta ytan. En av silltrutarna var färgmärkt, det visade att den kom från Nidingen.

KRÅKORNA

Något par av kråka, kaja och skata bor i parken. Hos dessa arter matar hanen honan under äggläggningen, något som båda tjänar på. Honan tigger på samma sätt som en hungrig unge, hanen kan inte motstå denna begäran. Kajorna flockas vintertid runt fågelborden, de håller mest till på marken där de plockar fallna solrosfrön. Ibland fyller de på markförrådet genom att tackla fröautomaten så att frön rinner ut. Kråkfåglar kan vara påhittiga.

DUVORNA

Ringduvorna har något halvdussin bon i parken. Vissa vintrar övervintrar också hundratals ringduvor här, allt efter bokens fruktsättning. Bokollon är duvornas favoritmat. Denna vinter har flera hundra ringduvor stannat kvar och dissat den längre flygturen till Spanien. Mest satt de i trädkronorna, när de gick ner och provianterade ser man att en stor del av fåglarna var årsungar. Tryggheten i staden lockar, hit in vågar sig inte duvhök lika ofta. Men den finns här – på Nyårsdagen låg en fjäderhög efter ringduva helt öppet på en av gångstigarna. Och nattetid är parkens grindar låsta.

TRASTARNA

Här finns inte så många bärträd, men det finns träd med miniäpplen uppskattade och skattade av mesar, trastar och stenknäck. Björkrastarna har dessutom reservlösningen att patrullera gräsmattor efter mask. Hundratalet fåglar anländer i december, det påminner om gamla tider. Då kom de förbi i stora flockar samtidigt med den första snön och fick det passande namnet snöskata. Nu är allt förändrat; trastarna finns här året om, i denna park häckar nu halvdussin par. Och snön kommer en vecka i februari.

Stenknäck hörs ofta locka i trädkronorna med sitt vassa lockläte utan att synas, men hoppar också omkring inne i buskagen nere på marken. Här finns inte så mycket vegetation att gömma sig i. Ibland plockar den miniäpplen.

ÄNDERNA

Vatten i en park ökar den biologiska mångfalden. Vallgraven är året om en tillflykt för gräsänder,

som vanligt fler hanar än honor. Ofta finns också storskrakar och någon storskarv. Och försärlan fick ungar här 2011.

Gräsand får ungar här varje år, på senare år har flera honor med ungar setts. År 2019 räknades fem kullar med i genomsnitt 5,4 ungar första gången de sågs, ett par dagar gamla. Första honan låg på bo i Rosencaféet i mars, änderna här är betydligt tidigare än deras fränder i Slottsskogen. Premiärtider för honor med nykläckta ungar har varit 18/3 2018 och 2012 redan 13/2! Staden värmer. Detta förhållande kunde vara värt en noggrannare undersökning.

DELLOKALER

Parken är så liten att det knappast behövs särskilda tips om var man ska gå. Buskagen längs Nya Allén har dock lite mer av olika små träd och buskar. Stenpartiet är också en sådan plats, där rastar småfåglar och där byggde ringduvan bo i en ädelgran. Sommartid finns där en liten damm som är ett välbesökt fågelbad. Alldeles framför detsamma finns en välplacerad parkbänk, tips till fotografer. Här gömde sig kattugglan en dag tills de små fåglarna såg den. Då flög den bort och gömde sig i skorstenen på taket till Direktörsvillan.

POTENTIAL

Trägårn är en liten grön oas mitt i stenstaden. På resan stannar en del fåglar på passagen någon dag, sällan längre. Vill man se dessa celebriteter gäller det att se till att det blir många besök. Parken ligger bra till för den som har ärenden i city, med kollektivtrafikens hållplatser på nära håll och bilparkering på Heden. Under årens lopp har göktyta, törnskata, hornuggla, buskskvätta, ringtrast och smådopping noterats rasta, medan trana, fiskgjuse, blå kärrhök och råka bara flugit förbi. Nya arter det senaste året var näktergal, backsvala och tallbit.

Detta är som alla vet en mycket vacker park. Vad gäller blomster och fjärilar är parken vid rätt årtid svår att överträffa med sin rosenträdgård och sina blommande kamelior. Här trivs cafégäster, joggare och resenärer som väntar på nästa tåg. Efter 178 år finns parken fortfarande kvar. Numera är inträdet slopat, alla får komma hit. Vi lever i en ny tid med en större jämlikhet mellan människor. Och jag har fått en ny favoritpark. Välkommen också du. 🌱

Även tistelfjäril kan landa i Trägårn.

**Nya arter
det senaste
året var
näktergal,
backsvala
och tallbit**